

Yttrande över Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Folkbildningsrådet har fått möjlighet att lämna synpunkter på delbetänkande av Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap (USSMA).

Folkbildningsrådets yttrande avgränsas till resonemang och förslag som har betydelse för folkbildningen.

Sammanfattning

Folkbildningsrådet

- har ingen synpunkt på att ett särskilt prov i svenska respektive samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap införs.
- anser att om ett prov införs så är det viktigt att man också på annat sätt än genom prov ska kunna visa på att man har motsvarande kunskaper i svenska och samhällskunskap.
- vill uppmärksamma regeringen på den resurs som studieförbund och folkhögskolor är för utrikes föddas möjligheter att etablera sig i det svenska samhället.
- lämnar kompletterande författningsförslag.

Folkbildningsrådets ställningstaganden

Författningsförslag

Folkbildningsrådet anser att § 13 b bör kompletteras med skrivningen ”samt intyg om behörighet i motsvarande ämnen på folkhögskola allmän kurs grund eller gymnasium”. Vidare bör § 13 c kompletteras med skrivningen samt intyg om behörighet i samhällskunskap på folkhögskolan allmän kurs grund eller gymnasium.

Folkbildningens uppdrag

Statsbidraget till folkbildningen ska stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin, till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen, till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, samt till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Folkbildningsrådet beklagar att det i utredningen saknas konsekvensanalys i fråga om folkbildningens aktörer eller civilsamhället, vilket är en stor brist. För att nå den motivation som utredningen talar om måste det finnas tillgängliga, fungerande och kvalitativa och varierade möjligheter att lära sig svenska och samhällskunskap med låga trösklar. Det behöver till exempel vara möjligt för de som avbryter sin utbildning på grund av arbete eller barnafödande att fortsätta studera parallellt. Här är folkbildningen en resurs.

Folkbildningens betydelse för utrikes födda deltagare

Många av folkhögskolans deltagare i den ordinarie verksamheten är utrikes födda och har arbetsmarknadsrelaterade motiv för sina studier. Sedan 2014 bedriver folkhögskolorna etableringskurs på folkhögskola, som är en sex månader lång kurs för personer inom etableringsprogrammet i samverkan med Arbetsförmedlingen. Sedan starten har drygt 23 000 personer fullföljt kursen.

Även inom uppdraget studiemotiverande folkhögskolekurs, som är en tre månader lång arbetsmarknadspolitisk insats, når folkhögskolan många

personer som har invandrat till Sverige. Andelen utrikes födda har ökat kraftigt de senaste åren och uppgår år 2020 till 71 procent.

Folkhögskolorna erbjuder även ett- till treåriga kurser i svensk språket som inte är sfi-kurser. Många av dessa är tänkta som fortsättningskurser efter den kommunala vuxenutbildningen, inte sällan i form av allmän kurs med svenska som andra språk. Andelen utrikes födda deltagare ökat stadigt och utgör år 2020 på allmän kurs, grundskolenivå 86 procent, på allmän kurs gymnasienivå 32 procent och på särskild kurs 17 procent.

Sedan hösten 2016 erbjuder folkhögskolorna, liksom studieförbunden, verksamhet för asylsökande inom svenska från dag ett, med ett särskilt statligt anslag. I Folkbildningsrådets uppföljning av verksamheten konstateras att deltagarna kommer i gång tidigt med att lära sig svenska, deras språkutveckling är tydlig och de kommer i gång med sin etablering redan som asylsökande.

Förutom den ordinarie folkbildningsverksamheten bedriver studieförbunden flera särskilda insatser för asylsökande och utrikes födda deltagare. Under perioden 2015–2020 samlade verksamheten svenska från dag ett totalt över 195 000 deltagare. Åren 2016–2020 genomfördes verksamheten vardagssvenska för drygt 71 000 deltagare. Vidare har studieförbunden i det särskilda uppdraget uppsökande och motiverande insatser för utrikes födda kvinnor 2018–2020 nått 17 500 deltagare.

Cirkeldeltagande hör samman med människors möjligheter till studier och arbete. I Folkbildningsrådets rapport *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden* presenteras en nationalekonomisk analys av cirkeldeltagandets betydelse för vidare studier och arbete. I denna jämförs bland annat cirkeldeltagare med övriga i befolkningen som var arbetslösa 2012, för att se om de får jobb eller studerar vidare under perioden 2013–2015. Analysen visar att deltagande i studiecirkel ökar sannolikheten att individen börjar arbeta någon gång under perioden. Sambandet gäller för både utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare, för deltagare med högskoleutbildning och för deltagare med kort utbildning. Starkast är sambandet för deltagare med kortast utbildning.

I Folkbildningsrådets rapport *Cirkelns betydelser* är det framför allt cirkeldeltagare som kommer från utomeuropeiska länder – ofta relativt unga män – som anger att de deltagit i en studiecirkel för att öka sina möjligheter

på arbetsmarknaden, respektive att cirkeldeltagandet inneburit nya arbetsmöjligheter för dem. Författarnas slutsats är att många av deltagarna som flyttat till Sverige är i färd med att skapa sig en plattform på arbetsmarknaden och använder sig av studiecirkelar som ett led i detta.

Slutligen vill Folkbildningsrådet lyfta fram att den höga provavgiften, de omfattande kunskapskraven och de fåtaliga alternativa vägarna kan medföra att ett stort antal individer kan dra slutsatsen att medborgarskap inte är möjligt för dem utan att de ska bo och verka här utan demokratiskt inflytande och med vissa möjligheter till exempelvis yrkesval, kringskurna.

För Folkbildningsrådet

Maria Graner

Generalsekreterare